

Terug naar beroepsverboden?

door: Fatou van den Hoff, 31 mei 2012 op <http://ibestuur.nl/weblog/terug-naar-beroepsverboden>

‘Schaf artikel 125a Ambtenarenwet af’, zei Paapst. Hij vindt dat de grondrechten van de ambtenaar bij normalisatie voldoende geregeld zijn wanneer hetzelfde rechtsstelsel geldt als nu voor werknemers.

Nee, juridisch is het niet wenselijk en mogelijk want artikel 125a Ambtenarenwet (AW) is onmisbaar voor de ambtenaar of de werknemer in overheidsdienst. Zeker in een tijd waarin volksvertegenwoordigers oproepen tot wetgeving om lidmaatschap van politieke partijen voor ambtenaren te verbieden en burgers openheid (geen lobby in achterkamertjes) vragen.

Rechtsbescherming

De discussie over de toepasselijkheid van grondrechten voor ambtenaren loopt sinds 1848. In 1983 is vastgesteld, dat de grondrechten ook voor ambtenaren gelden. Het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) erkent dat ambtenaren grondrechten hebben. De grondrechten werken rechtstreeks tussen overheidsinstelling en ambtenaar. Dit betekent dat de ambtenaar er altijd een beroep op kan doen. Een werknemer kan dat niet bij zijn werkgever.

Vrijheid van meningsuiting betekent dat je gevoelens en gedachten mag openbaren. Grondrechten kunnen alleen door de wetgever via wet beperkt worden, daarvoor dient 125a AW. 125a AW betreft vrijheid van meningsuiting en vrijheid van vergadering. Het waarborgt deze vrijheden van ambtenaren en beperkt inmenging door de overheid. Het is geen beperking voor de ambtenaar zoals Paapst stelt. Voor de werknemer geldt een minder beschermd regime.

125a AW schetst kaders voor de rechten en plichten van de ambtenaar en de overheidsinstelling.

Zonder dit wetsartikel zou de ambtenaar enerzijds zijn volledige en onbeperkte grondrecht kunnen uitoefenen! Maar anderzijds zou de overheid de grondrechten vergaand kunnen beperken, zoals in de 19e en 20e eeuw door middel van beroepsverboden gebeurde.

125a AW beschermt de ambtenaar zodat hij bijvoorbeeld actief lid van een politieke partij kan zijn of zijn mening mag uiten.

Het wettelijke stelsel van 125a AW geeft objectiveerbare begrippen en ruimte van meningsuiting die vergelijkbaar zijn met de rechtsbescherming van de werknemer. Ook een werkgever kan werknemers instructies geven, bijvoorbeeld relatiebeding of bijklussen.

De EHRM-uitspraken (Sunday Times en Handyside), die Paapst aanhaalt, zijn belangrijk met betrekking tot meningsuiting. Echter, ze gaan niet over de vrijheid van meningsuiting voor ambtenaren. Het EHRM heeft zich regelmatig over de grondrechten van ambtenaren uitgesproken. Zie met name de uitspraak in de zaak Vogt versus Duitsland waarin het Hof concludeert dat de grondrechten doorwerken in de verhouding tussen de ambtenaar en zijn overheidswerkgever.

Slingerbeweging – terug naar af?

Leidinggevenden en of bestuurders pas de wet beter toe! De publieke opinie lijkt nu soms belangrijker. Snel genomen besluiten (disciplinaire maatregelen), die niet proportioneel zijn, onzorgvuldig en onvoldoende

gemotiveerd, worden soms publiek toegelicht.

Ambtenaren gebruiken hun rechten niet en accepteren opgelegde maatregelen zonder de implicaties daarvan te overzien. Het strijden voor je recht is moeilijk, zeker in deze tijd waar banen verdwijnen. De juridische vertegenwoordigers van de ambtenaren die wel een bezwaar- en beroepprocedure aan gaan, beroepen zich weinig op de grondrechten en het EVRM. Zouden ze hiervan niet op de hoogte zijn?

Knelpunt is dat ook politici en burgers de inhoud van dit wetsartikel niet (voldoende) kennen. Velen denken dat de ambtenaar neutraal moet zijn. Niet lang geleden werden ambtenaren ontslagen omdat ze (actief) lid waren van de verkeerde politieke partij of hun mening uiten.

Paapst zegt, dat de 'like' achteraf gecensureerd is. Censuur of zelfcensuur? Ik weet het niet. Aannemend dat het censuur was ben ik blij dat het achteraf was. In Nederland bestaat geen censuur vooraf! Censuur vooraf is in strijd met artikel 7 Grondwet. Achteraf wordt beoordeeld of door gebruik van het recht van vrijheid van meningsuiting andere rechten geschonden zijn. Of in het geval van ambtenaren de functioneringsnorm (125a AW).

Mooie woorden van J.A. Peters (1979):" .... het historische overzicht waaruit blijkt dat de situatie t.a.v. de vrijheid van de ambtenaar niet altijd dezelfde is geweest, dat het een slingerbeweging is geweest. En ik geloof dat wat dat betreft het een hele goede waarschuwing zou moeten zijn: laten we nu in iedergeval de grondrechten van ambtenaren zo goed mogelijk verankeren, omdat het niet uitgesloten is dat men in de toekomst wat dat betreft toch weer een weg terug zou willen volgen."